

Lilka i piknik

Amy Boud

Ilustracje Adam Fijałkowski

Autorka wersji angielskiej: Amy Boud
Tłumaczenie i adaptacja wersji polskiej: Filip Szymborski (bajka), Anna Kucińska
Redakcja i korekta: Agnieszka Dziewulska
Ilustracje: Adam Fijałkowski
Skład: Joanna Kasprzak i Adam Kasprzak
Pierwsze wydanie CDEC 2015
Wydanie polskie IGO 2015
ISBN: 978-83-939626-6-1
Druk: Drukpol

Publikację wydrukowano na papierze pochodzącym z odzysku.

Publikacja powstała w ramach projektu „Zrozum świat – przedszkola” (ang. World at Our Doorstep) współfinansowanego przez Komisję Europejską.

Bajka „Lilka i piknik” jest dostępna na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 3.0 Polska. Pewne prawa zastrzeżone na rzecz Instytutu Globalnej Odpowiedzialności i partnerów. Zezwala się na dowolne wykorzystanie utworu, pod warunkiem zachowania ww. informacji, w tym informacji o stosowanej licencji oraz posiadaczach praw.

www.igo.org.pl

Dlaczego opowieść „Lilka i piknik” pomaga dzieciom zrozumieć świat?

„Lilka i piknik” to opowieść o dziewczynce, która jest ciekawa, skąd pochodzi jej jedzenie. Aby się tego dowiedzieć, postanawia zorganizować piknik składający się z lokalnych produktów. W tym celu Lilka wyrusza w podróż po swojej okolicy, odwiedza lokalnych rolników i rolniczki, miejscowych wytwórców i regionalne producentki. Na końcu opowieści wszyscy razem spotykają się na zorganizowanym przez nią pikniku.

Opowieść „Lilka i piknik” powstała w ramach projektu z zakresu edukacji globalnej dla młodszych dzieci (w wieku 3–8 lat) „Zrozum świat – przedszkola”.

Nasze dzieci dorastają w coraz bardziej złożonym i zglobalizowanym świecie, w którym mogą się połączyć z innymi ludźmi i miejscami na Ziemi, klikając w klawiaturę komputera lub kupując tabliczkę czekolady! Umiejętności i wiedza dające dzieciom możliwość stania się „globalnymi obywatelami i obywatelkami” nigdy jeszcze nie były tak ważne jak dziś. Edukacja globalna w szkołach jest niezbędna, jeśli w przyszłości mamy stawić czoło takim problemom, jak zmiany klimatu czy ubóstwo na świecie. Nauczyciele i nauczycielki stają przed pytaniem jak zachęcić najmłodsze dzieci do refleksji nad tymi wyzwaniami.

W projekcie „Zrozum świat – przedszkola” skupiamy się na trzech głównych tematach: wzajemnych zależnościach (między tym, co lokalne, a tym, co globalne), zrównoważonym rozwoju i sprawiedliwości (przez pryzmat ruchu na rzecz sprawiedliwego handlu). Nauczycielki i nauczyciele oraz rodzice mogą wykorzystać opowieść o Lilce, aby wspólnie ze swoimi dziećmi poznawać te zagadnienia.

Na stronach 20 - 23 zamieszczone są pomysły na ćwiczenia i tematy do dyskusji, więcej materiałów dostępnych jest na stronach <http://igo.org.pl/tag/dla-przedszkoli/> oraz www.worldfromourdoorstep.com.

O autorce

Amy Boud jest edukatorką globalną, specjalistką z zakresu edukacji globalnej w plenerze, muzyczką i absolwentką ekologii. Amy pasjonuje się pomaganiem innym w zrozumieniu i docenianiu wszelkich form życia na Ziemi, lepszym kontakcie z samym sobą oraz budowaniu więzi z innymi ludźmi i wykraczającą poza wymiar ludzki przyrodą.

Podziękowania

Chcielibyśmy podziękować za zaangażowanie wszystkim, którzy przyczynili się do powstania tej publikacji, zwłaszcza nauczycielom i nauczycielkom ze szkół i przedszkoli w Anglii, Bułgarii, na Cyprze oraz w Polsce, którzy wnieśli do opowieści oraz proponowanych ćwiczeń cenne inspiracje i informacje zwrotne.

W pewien słoneczny poranek Lilka obudziła się wcześniej niż zwykle. Uśmiechnęła się do ptaszka śpiewającego za oknem. Był środek lata. Lilka bardzo chciała przeżyć jakąś przygodę, ale jej najlepsza przyjaciółka wyjechała z rodziną na wakacje i dziewczynka nie miała się z kim bawić.

Lilka poszła do kuchni, gdzie jej tata przygotowywał śniadanie.

– Co będziemy dziś robić, tato? – zapytała dziewczynka.

– Hmm, zastanówmy się. Możesz porysować.

Albo wymyślić nową zabawę. A może chcesz pójść na mały spacer?

Lilka zamyśliła się głęboko, wpatrzona w leżące na talerzu jajko. Do skorupki przykleiło się małe puchate piórko.

– Tato, skąd wzięło się to jajko? – zapytała dziewczynka.

– Z gospodarstwa sąsiadów, gdzie trzymają kury.

To nasunęło Lilce pewien pomysł. A może by tak zorganizować piknik z różnymi produktami z najbliższej okolicy? To dopiero byłaby ciekawa przygoda!

Tata przyznał, że to wspaniały plan.

– Co będzie potrzebne na mój piknik? – zastanawiała się głośno Lilka.

– W tak ciepły dzień najlepsza byłaby sałatka! – odparł tata.

– Możesz przynieść trochę sałaty i pomidorów od naszej sąsiadki Alicji.

Lilka stwierdziła, że to świetny pomysł. Zjadła śniadanie tak szybko, jak tylko mogła, i w parę chwil później razem z tatą maszerowali w stronę gospodarstwa pani Alicji.

Zastali sąsiadkę zajętą podlewaniem ogródka. Trzeba to robić wcześniej rano, zanim stanie się naprawdę gorąco.

Lilka, trochę zawstydzona, powiedziała:

– Dzień dobry. Planuję zorganizować piknik. Czy mogę kupić u pani trochę sałaty i pomidorów?

– Oczywiście – odparła pani Alicja. – A czy nie chciałabyś najpierw rozejrzeć się po moim ogrodzie?

Pani Alicja uprawiała wiele fascynujących roślin. Wyjaśniła Lilce, że wszystko czego potrzeba, aby utrzymać ogród, to garść nasion, ziemia, słońce, woda oraz trochę uwagi i troski.

Spacerując po ogrodzie, Lilka i pani Alicja zebrały warzywa na sałatkę, a także nieco jadalnych kwiatów, które bardzo spodobały się dziewczynce. Pani Alicja dała jej małą torebkę z nasionami kwiatów do posadzenia w domu.

– A co jeszcze będzie nam potrzebne na piknik? – zapytała Lilka.

– Na początek przydałby się koszyk do zapakowania wszystkich rzeczy – powiedziała pani Alicja. – Mój przyjaciel Wojtek robi koszyki, mogę was do niego zaprowadzić.

– Doskonale! – ucieszyła się Lilka.

Tata zaproponował, żeby w dalszą drogę Lilka poszła z panią Alicją, a on w tym czasie przygotowuje miejsce na piknik. Dał Lilce trochę pieniędzy, które dziewczynka włożyła do portmonetki.

W ciepłym blasku słońca pani Alicja i Lilka powędrowały do warsztatu pana Wojtka.

Lilka z panią Alicją dotarły na skraj lasu, gdzie pracował pan Wojtek. – Witaj, Alicjo – przywitał je wesoło. – Kim jest twoja nowa przyjaciółka?

Lilka uśmiechnęła się. – Nazywam się Lilka i zamierzam zorganizować piknik.

– Wspaniały pomysł! Niech zgadnę: potrzebny ci jest koszyk, żeby zapakować produkty?

– Tak – potwierdziła Lilka.

– Możesz pomóc mi dokończyć ten koszyk, nad którym właśnie pracuję. Jest prawie gotowy – zaproponował pan Wojtek.

Następnie nauczył dziewczynkę, jak zaplatać giętkie wierzbowe gałązki, a także pokazał strumień, nad którym rośla wierzba.

Niebawem koszyk był gotowy i Lilka mogła włożyć do niego swoje zakupy.

- Hmm, co jeszcze będzie potrzebne na piknik? – zamyśliła się Lilka.
- A co powiesz na bochen świeżego chleba? – zapytał pan Wojtek. – Moja przyjaciółka Sara piecze najlepszy chleb w okolicy. Miałabyś ochotę ją poznać?
- Z przyjemnością! – ucieszyła się Lilka.

Pani Sara drzemała na ławce przed piekarnią. Obudziła się, gdy nadeszli goście. – Och, witajcie! – wykrzyknęła zaskoczona. – Piekałam chleb wczesnym rankiem i dlatego teraz spałam. Musiałam wstać o drugiej w nocy, żeby zdążyć upiec wszystko do rana.

Wewnątrz piekarni unosił się wspaniały zapach świeżego chleba.

– Popatrzcie – powiedziała pani Sara – w tym chlebie są jedynie mąka, drożdże, ziarna zbóż, woda i szczypta soli. Chcecie trochę?

– Oczywiście – odpowiedziała Lilka. –
Przygotowuję piknik.

Pani Sara włożyła kilka bułek do koszyka Lilki i wszystkim wręczyła po kawałku chleba z porannego wypieku. Pieczywo było smaczne i chrupiące.

– Co jeszcze przyda się nam na pikniku? – zastanawiała się Lilka.

– Ja bardzo lubię jeść chleb z serem – zasugerowała pani Sara. – Ser robi mój przyjaciel Karol. Jeśli chcecie, to go wam przedstawię.

– O tak, poproszę! – ucieszyła się Lilka.

Pan Karol pracował w swojej kuchni, tańcząc do muzyki z radia i mieszając biały płyn w ogromnej kadzi.

- Witajcie, wędrowcy! Zapraszam do mnie. Chcecie spróbować trochę sera?
- Poproszę – powiedziała Lilka, uśmiechając się na myśl o pysznym, świeżym białym plasterku.
- Przyrządzam ser tylko z naturalnego mleka. Hodujemy własne krowy – dzięki temu mamy pewność, że nasze zwierzęta są szczęśliwe i zdrowe.

- Pyszne! – powiedziała Lilka i sięgnęła po drugi kawałek sera. – Czy mogę kupić od pana trochę?
- Oczywiście że możesz – odparł pan Karol i włożył dwa kawałki sera do koszyka.
- Wspaniale, mój koszyk jest już prawie pełny – ucieszyła się Lilka. – Czy czegoś jeszcze brakuje?

Pan Karol zajrzał do koszyka i zastanowił się. – Potrzebny będzie deser – powiedział. – Mój przyjaciel Dominik robi najsmaczniejszy miód, a ja dam ci trochę jogurtu. Razem będą pysznie smakować.

– Brzmi cudownie – odparła Lilka i poczuła, że zaczyna robić się naprawdę głodna.

Pan Dominik ubrany był w dziwny strój, z wielką siatką wokół głowy. Gdy zobaczył przybyszów, zdjął siatkę i przywitał ich.

– Cześć, Karolu, witajcie wszyscy! Jak miło mieć tylu gości. Właśnie zbierałem miód. Czy chcecie obejrzeć pszczoły?

Pan Dominik pozwolił Lilce zajrzeć ostrożnie do jednego z uli.

– Pszczoły wykonują najcięższą pracę. Ja tylko zbieram miód, kiedy jest gotowy – wyjaśnił. – A najważniejsze, że pszczoły pomagają rosnać tym wszystkim pięknym kwiatom, które tu widzicie.

Następnie pan Dominik przyniósł z domu kilka słoików miodu.

– Proszę bardzo, to prezent dla ciebie – powiedział do Lilki.
– Twój tata pomógł mi naprawić bojler w zeszłym tygodniu.

Lilka podziękowała i włożyła słoiki do koszyka.
Dziewczynka spojrzała na koszyk, który teraz był pełen jedzenia. – Myślę, że to wystarczy, żeby urządzić piknik w naszym parku – powiedziała.

– Pokażę wam, jak dotrzeć na miejsce najładniejszą drogą, wśród kwiatów – zaproponował pan Dominik.

Gdy doszli do parku, Lilka zawahała się chwilę. Kogo powinna zaprosić? Piknik bez towarzystwa nie jest wcale zabawny. Spojrzała na nowych przyjaciół, którzy przyszli tu razem z nią. – Czy macie ochotę wziąć udział w moim pikniku? – zapytała. A wszyscy odpowiedzieli chórem: – Tak!

W parku czekał już tata z kocami, serwetkami oraz domową lemoniadą. Wszyscy razem zasiedli do pikniku. Wesołym rozmowom i zachwytom nad przepysznym jedzeniem nie było końca. Jak to miło mieć wokół siebie wszystko, czego potrzeba do spędzenia wspaniałego popołudnia w gronie nowych przyjaciół!

Propozycje rozmów i działań z dziećmi.

Książka ta powstała, aby pomóc nauczycielom i nauczycielkom pracującym z dziećmi w wieku 3–8 lat włączyć tematykę globalną do programów nauczania. Przedstawione w publikacji ćwiczenia stanowią punkt wyjścia do przeprowadzenia serii zajęć na podstawie opowieści „Lilka i piknik” i tematyki zrównoważonego rozwoju, wzajemnych powiązań lokalno-globalnych oraz sprawiedliwości. Książka może być wykorzystywana w połączeniu ze „Zrozum świat. Podręcznik dla nauczycieli i nauczycielek przedszkolnych” oraz filmy animowane „Dzień z życia...”, dostępne są na stronie <http://igo.org.pl/kategoria/materialy-edukacyjne/> oraz w zakładce „Materiały” na stronie www.worldfromourdoorstep.com

WZAJEMNE POWIĄZANIA:

Skąd pochodzi nasza żywność?

Czego potrzebowała Lilka na swój piknik i skąd pochodziły te produkty? Zastanów się z dziećmi nad tym, skąd pochodzi nasze jedzenie, zapytaj: „Co będziemy dziś jeść? Czy wiemy skąd pochodzi to jedzenie? Jak możemy się tego dowiedzieć? Dlaczego jest ważne, żeby wiedzieć, skąd pochodzi nasze jedzenie?”

Na stronie <http://igo.org.pl/kategoria/materialy-edukacyjne/> oraz w zakładce „Materiały” na stronie www.worldfromourdoorstep.com znajdziesz materiały i animacje z publikacji „Dzień z życia...”, które możesz wykorzystać, aby przyjrzeć się różnym lokalnym producentom żywności z Polski, Wielkiej Brytanii, Cypru i Bułgarii.

Wykorzystaj materiał „Dzień z życia pszczelarza” i obejrzyj z dziećmi towarzyszącą temu materiałowi animację „Miód”. Zacznij zajęcia od zapytania dzieci, skąd ich zdaniem bierze się miód, potem zapytaj o inne produkty tego typu, np. o czekoladę. Następnie wykorzystaj materiał „Dzień z życia producenta kakao” i obejrzyj wspólnie z dziećmi film animowany „Kakao”. Porozmawiaj z dziećmi także o pochodzeniu innych produktów żywnościowych.

Nauczanie w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym

W rozmowie z młodszymi dziećmi zadaj im następujące pytania: „Jak myślisz, w czym... jest podobny do...? Czym... różni się od...?”, „Co lubisz (czego nie lubisz) w...?”, „Co jest lepsze? Co jest gorsze...?”, aby wspólnie zastanowić się, skąd pochodzi żywność i jaką ma wartość. Skłoń dzieci, żeby uzasadniały swoje wypowiedzi, pytając je „dlaczego?” i zachęcając, do używania słowa „ponieważ”.

Gra Miło cię poznać

Zagraj z dziećmi w grę „Miło cię poznać”, polegającą na odgadywaniu nazw warzyw i owoców. W tym celu przygotuj torbę z lokalnie uprawianymi warzywami i owocami. Wyciągaj je po kolei, mówiąc dzieciom, że warzywa i owoce to ich sąsiedzi. Czy dzieci potrafią nazwać pokazywane owoce i warzywa? Przedstaw dzieciom każde z warzyw lub owoców, mówiąc, skąd pochodzi, jak się je uprawia itp. Następnie zaproś dzieci do pracy w małych grupach i przedstawiania warzyw i owoców reszcie grupy. Warto, żeby dzieci zapamiętały jak najwięcej szczegółów, które prześlą innym osobom w grupie.

Znajdź rolnika

Ilu lokalnych rolników lub producentów żywności możemy znaleźć w naszej okolicy? Gdzie sprzedają swoje wytwory? Gdzie w naszej okolicy są targi, na których sprzedaje się żywność? Dokąd przewozi się żywność? Zaprosz do szkoły lokalnego rolnika lub producenta żywności lub odwiedźcie go z dziećmi. Odwiedźcie okoliczne targi, aby znaleźć lokalnych rolników i wytwórców żywności.

Wystawa

Przygotuj wystawę owoców i warzyw, mleka, jajek i innych produktów, wykorzystując prawdziwe produkty (lub zabawki, zdjęcia żywności). Poproś, aby dzieci przyporządkowały produkty do dwóch grup – te, które wytwarza się w Polsce, i te, które sprowadzamy z zagranicy. Sprawdźcie na dużej mapie świata (wiszącej na ścianie lub leżącej na podłodze), skąd pochodzi każdy z produktów, i zaznaczcie je na mapie. Jeśli dzieci nie wiedzą, skąd pochodzi dany produkt, potraktuj to jako wyzwanie i wspólnie się tego dowiedzcie.

Piknik

Niech każde dziecko przyniesie na piknik jakiś produkt żywnościowy i opowie skąd on pochodzi – może być z ich ogródków, od miejscowych producentów lub wytwarzany w promieniu ok. 30 km. Piknik najlepiej zorganizować w lecie. Warto na niego zaprosić rodziców dzieci. Warto także zapoznać się ze wskazówkami zamieszczonymi w punkcie „Praktyka dzielenia się” poniżej i wspólnie częstować się jedzeniem, cieszyć jego smakiem.

Pachnące mapy

Na dużym arkuszu papieru narysuj mapę okolicy, po której wędrowała Lilka, i zaznacz trasę jej wędrówki. Dzieci mogą także ułożyć na mapie swoje rysunki lub zabawki,

aby wskazać, co można znaleźć po drodze (zwierzęta, budynki, ludzi). Następnie narysuj Lilkę i jej piknik ze wszystkimi produktami, które zgromadziła. Zachęć dzieci, żeby wyobraziły sobie, co by było, gdyby nie można było kupować jedzenia od miejscowych rolników ani w Polsce, ani w innych krajach na świecie.

Wykorzystaj różne surowe produkty żywnościowe (lub opakowania po nich), aby stworzyć multisensoryczną mapę świata, ilustrującą, z jakich krajów pochodzą rozmaite produkty: np. przyklej na mapie ziarna kakao lub opakowanie po czekoladzie w miejscu Belize, listki herbaty w miejscu Indii, ziarna kawy w miejscu Etiopii itp. Ćwiczenie to może spowodować trochę zamieszania, ziarna produktów mogą się rozsypywać na podłodze. Kiedy zakończycie ćwiczenie, naklej na całej mapie przezroczystą taśmę klejącą, żeby poszczególne produkty nie odpadły. Powieś mapę w widocznym miejscu.

Sklep warzywny – kupujący i sprzedający
Zorganizuj w klasie sklep warzywny, wykorzystując zabawki – warzywa, owoce i inne produkty żywnościowe, np. mleko, jajka, miód itp. (lub ich zdjęcia); wyznacz kilka osób kupujących i sprzedających. Osoby sprzedające decydują, co produkują. Czy potrafią wyjaśnić, jak uprawiają rośliny, z których otrzymuje się te produkty? Na przykład, czy w Polsce mogą uprawiać pomarańcze, które następnie będą sprzedawać? Osoby kupujące mają w ręku koszyk podobny do tego, który na pikniku miała Lilka, i robią zakupy u sprzedawców lub sprzedawczyń. Co mogą kupić, aby mieć produkty na zdrowy piknik? Czy czegoś w sklepie brakuje?

EDUKACJA OSOBISTA, SPOŁECZNA I PROZDROWOTNA

Jak się czuje Lilka?

Jak mogłaby się czuć Lilka na każdym z etapów swojej piknikowej podróży i jaka jest jej reakcja na spotkanie z ogrodniczką Alicją, wytwórcą koszyków Wojtkiem, piekarką Sarą i pszczelarzem Dominikiem? Czy byłaby zaciekawiona? Czy kiedykolwiek wcześniej spotkała kogoś takiego? Czy znasz kogoś, kto wytwarza własną żywność, tak jak osoby z opowieści o Lilce?

Jak sądzimy, jak czuje się Lilka, kiedy waha się przed zaproszeniem swoich znajomych na piknik? Jak się czuje, kiedy wszyscy zgadzają się przyjść?

Dzielenie się

Jak się czujemy, kiedy ktoś nie chce się z nami podzielić? Jakie przykłady dzielenia się z innymi w domu i w szkole mogą podać dzieci?

Poczucie bezpieczeństwa

Odegraj Lilkę cieszącą się przebywaniem na pikniku ze swoimi nowymi przyjaciółmi. Jak się czuje dziewczynka? Jak czują się pozostałe osoby? Co Lilka może zrobić, aby jej nowi przyjaciele czuli się życzliwie przyjęci i bezpieczni? Odgrywając różne postacie z opowieści o Lilce, zastanów się z dziećmi, w jaki sposób troszczymy się o innych. Co zrobić z osobą, która nie jest naszym przyjacielem lub przyjaciółką – czy także będziemy się o nią troszczyć i dbać?

Wymiana

Dzieci wcielają się w role czterech wytwórców żywności z książki, a jedno dziecko gra rolę Lilki. Dzieci odgrywają wymianę – każde dziecko ma jeden produkt. Jak mogą zorganizować piknik, nie wydając przy tym pieniędzy? Czy mogą podać przykłady sytuacji z domu lub szkoły, w których wymienili się czymś z kimś innym? Jak się wtedy czuli? Czy taka wymiana jest sprawiedliwa, czy niesprawiedliwa?

ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ

Uprawiaj własne warzywa i owoce

Na wiosnę posadźcie z dziećmi warzywa i owoce, tak jak Alicja z opowieści. Możecie je posadzić w dużych donicach na terenie placu zabaw, jeśli nie macie szkolnego ogródka lub innego dogodnego miejsca. Użyjcie kompostu lub nawozu o niskiej zawartości torfu albo bez torfu. Co oznacza wyrażenie „ekologiczny”? Jak pestycydy, środki chwasto- i owadobójcze wpływają na środowisko? Co możemy zrobić, jeśli ślimaki zjadają nasze rośliny?

Traktor, traktor!

W kąciaku do odgrywania ról zaprosz dzieci, żeby użyły ciężarówek i traktorów do przewożenia żywności do magazynów, a później do supermarketów. Następnie poproś, aby odegrały osoby, które chcą kupić jedzenie i przyjeżdżają na zakupy samochodem. Ile razy dzieci wykorzystają pojazdy? Jak przewożenie towarów pojazdami może wpływać na świat i środowisko naturalne?

Praktyka dzielenia się

Idąc w ślad piekarki Sary z opowieści, upieczcie bułeczki – ułóżcie je blisko siebie na blasze, aby podczas pieczenia przywarły do siebie i aby później trzeba było je odrywać i dzielić się nimi¹. Zjedzcie

wspólnie bułeczki, maczając je w miodzie. W jaki sposób czekamy na swoją kolej przy dzieleniu się?

Na stronie IGO dostępne są inne publikacje opracowane w ramach projektu „Zrozum świat – przedszkola”: „Tosia odkrywa czekoladę” oraz „Przygody Zoga” i „Gry i zabawy z Zogiem”.

¹ Popularny w Wielkiej Brytanii przepis na pieczenie bułeczek poprzez ułożenie ich blisko siebie na tacy do pieczenia, *tear and share* (pol. oderwij i podziel się; przyp. tłum.).

Lilka i piknik

Instytut Globalnej Odpowiedzialności

ul. Bachmacka 1/11 02-647 Warszawa

Tel: + 22 659 62 33

E-mail: igo@igo.org.pl

Druk: Drukpol

IGO 2015